

Osebnost dr. Pavleta Zablatnika (1912–1993) je ena najbolj izstopajočih na avstrijskem Koroškem v 20. stoletju. Bil je velik narodnjak, ki je vse svoje življenje živel s svojim ljudstvom. Slovenski narodopisni inštitut Urban Jarnik iz Celovca je izdal obsežen zbornik, v katerem so dr. Zablatnika prikazali njegovi prijatelji in strokovnjaki s področja etnologije, etnomuzikologije, slavistike, zgodovine in teologije.

Maja 2003 so se v Bilčovsu na avstrijskem Koroškem na strokovnem srečanju v počastitev spomina na deseto obletnico smrti velikega Korošca dr. Pavleta Zablatnika zbrali sodelavci Narodopisnega inštituta Urban Jarnik in Krščanske kulturne zveze. Na t. i. Za-

Dr. Pavle Zablatnik

venske literature in didaktike v okviru stolice za slavistiko celovške univerze in njegovo delo na celovškem radiu ORF, ko je v šestdesetih letih in tudi še kasneje oblikoval številne narodopisne in kulturološke radijske oddaje, kot duhovnik pa nedeljske pridige. Posnetki, ki jih je posredoval Radio Celovec, so ohranjeni kot zvočni zapisi na kasetah tako pri KKZ kot tudi v arhivu Inštituta za narodopisje pri ZRC SAZU v Ljubljani. V tem sklopu izstopata članka Marka Tavčarja in dr. Avgušтина Malleja. Tavčar obravnava najzgodnejši Zablatnikov spis v rokopisnih zvezkih Bratoljuba, glasila slovenskih bogoslovcev v Celovcu, v letih, ko je tam študiral Zablatnik. V obliki opomb pojasnjuje tedanje razmere, v katerih so živeli primorski Slovenci, in raznarodovalno politiko, ki je ustvarjala zelo napete odnose med Furlani in Slovenci.

Narodnjak iz Roža

blatnikove dneve so prišli etnologi, etnomuzikologi, slavisti, zgodovinarji in teologi. Sklenili so, da se v spomin na velikega kulturnika, znanstvenika in duhovnika izda spominski zbornik z referati, ki so bili predstavljeni na tem simpoziju, dopolnili pa naj bi jih še z drugimi prispevki na isto temo.

Človek in čas

Zbornik, ki ima 433 strani, je zdaj izšel, zanj pa so pripravili vrsto znanstvenih in esejističnih prispevkov. Uspelo jim je ustvariti podobo dr. Pavleta Zablatnika, njegove življenjske poti in osebnosti. Njihova želja je, da bi bil zbornik skromen spomenik dr. Pavletu Zablatniku in hkrati zahvala za njegovo ljubezen in naklonjenost do Koroške in Korošcev, predvsem pa izraz spoštovanja njegove osebnosti in njegovega dela. Hkrati bo zbornik pripomogel k temu, da bodo dr. Zablatnika bolje spoznali tudi tisti, ki ga doslej niso poznali.

Zbornik je razdeljen v štiri vsebinske sklope. Prvi sklop Zablatnik – človek in čas sestavljajo esejistično obarvani prispevki, ki predstavljajo Zablat-

nikovo osebnost in njegove značajske poteze in govorijo o okolju in času, iz katerega je izšel, v katerem je bival in deloval. Napisali so jih dr. Janko Zerzer (Bil je humanist in posrednik), Majda Fister (Podoba človeka – lik ustvarjalca in Pota koroškega narodnjaka – pogovor z dr. Pavletom Zablatnikom), Nužej Tolmajer (Skupno delo in trud za kulturo na Koroškem), dr. Reginald Vospernik (Lik dr. Pavleta Zablatnika – profesorja in ravnatelja na Slovenski gimnaziji), Jože Kopeinig (Pavle Zablatnik kot duhovnik – najdragocenejša dota njegovega življenja), Jože Valesko (Vedrino verne-

ga slovenskega srca, iz pridige pri maši ob Zablatnikovem dnevu 2003), Herta Maurer-Lausegger (Pavle Zablatnik: učitelj na celovski univerzi in sodelavec celovškega radia ORF), Marko Tavčar (Zablatnikov potpis v Bratoljubu. Dragoceno pričevanje o primorskih Slovencih pod fašizmom) in Avguštin Malle (Iz zgodovine koroških Slovencev /1930–1990/). Pri nekaterih gre za osebne spomine.

Vsestranski ustvarjalec

Prispevek dr. Herte Maurer-Lausegger predstavlja Zablatnika kot predavatelja narodopisja, koroške slo-

Mallejev znanstveni prispevek Iz zgodovine koroških Slovencev (1930–1990) z natančnim dokumentiranjem zgodovinskega dogajanja osvetli preganjanje Slovencev, ki se je stopnjevalo z nacizmom do pregona 917 oseb leta 1942 iz Koroške. Koroškim Slovencem krivice niso bile nikoli v celoti popravljene, kar se kaže še v današnjem stanju. V tem prostoru in času je deloval Zablatnik, in to je tisti zgodovinski okvir, v katerega je treba postaviti njegove etnografske, slavistične in kulturološke prispevke, hkrati pa je to tisto ozadje, v katerem je edino mogoče prav razumeti ali vrednotiti njegovo delo.

Znanstvenik in prijatelj

Drugi sklop prispevkov Zablatnik – znanstvenik, raziskovalec, prijatelj so pripravili tisti, ki so bili priče Zablatnikovega delu in ustvarjanju. Predstavljajo ga kot nosilca koroških etnoloških raziskav. Martina Piko Rustia v prispevku Slovenski narodopisni inštitut Urban Jarnik med izročilom dr. Zablatnika in sodobno etnologijo ugotavlja, da je bilo dobro in

Dr. Pavle Zablatnik, Metka Kuncič, Majda Fister in dr. Peter Fister

Dr. Zablatnik kot fotograf in snemalec dogajanja na Koroškem, okrog leta 1970

Podelitev Tischerljeve nagrade, najvišjega priznanja za delo na kulturno-prosvetnem področju na Koroškem, dr. Zablatniku leta 1982. Od leve: Pavle Zablatnik, Janko Zerzer, Lovro Kassl

koristno, da se je prav iz Zablatnikovega dela etnološka dejavnost razvijala v soobstajanju različnih pogledov na razna etnološka vprašanja. Tako je med izročilom dr. Zablatnika in sodobno etnologijo tudi inštitut izoblikoval svojo podobo in se je kot tak vključil v okvire slovenskih raziskovalnih inštitutov. Tudi veliki čezmejni projekt, ki ga je inštitut vodil pod naslovom Šege kot identitetni dejavnik v procesu nastajanja novih evropskih regij, ima svojo podlago v številnih Zablatnikovih raziskavah in v njegovem zapisovanju ljudskega izročila.

Prispevek dr. Herte Maurer-Lausegger pod naslovom Jezik in avtorstvo Drabosnjakovih bukovniških besedil je posvečen Zablatnikovemu raziskovanju fenomena bukovništva na Koroškem. Avtorica je želela orisati tisti del Zablatnikovega ustvarjalnega dela, ki se posveča jeziku in vprašanju avtorstva besedil koroškega slovenskega bukovnika Andreja Šusterja Drabosnjaka. Pojavo koroškega bukovništva je Zablatnik posvečal veliko pozornost, predvsem Drabosnjakovim verskim ljudskim igram in njegovemu apokrifnemu slovstvu. Prav po zaslugi njegovega vnetega spodbujanja se je koroška Mohorjeva založba v Celovcu odločila za izdajo zbranih Drabosnjakovih bukovniških besedil.

Strokovne vezi

Dr. Marija Stanonik v svojem prispevku Interdisciplinarnost Pavleta Zablatnika v luči slovstvene folkloristike kaže na široko razvejeno razisko-

valno metodo na narodopisnem področju, ki jo je Zablatniku omogočala njegova humanistična izobrazba in širina. Že v njegovi disertaciji iz leta 1951 se je ta širina kazala v celoti, ko je obvladoval vse sestavine slovanskega in germanskega izročila. Uveljavil je možnost stalnega primerjanja in za druge avstrijske narodopisce tudi tvegane sklepe o pomembnosti in številčnosti slovenskih elementov v t. i. germanskem prostoru na južnem avstrijskem območju, kar naj bi bila tudi velika opora narodnemu obstoju, saj je bila in je tudi še danes avtohtona slovenska ljudska kultura izpostavljena popolni izgubi ob čedalje nasilnejši germanizaciji in asimilaciji slovenskega življa. Pri tem so po Zablatnikovih besedah najbolj ogrožene stare šege, kjer slovenski človek stopa pred javnost z domačo slovensko besedo in pesmijo, ki pa v koroški javnosti nista nikjer več posebej zaželeni.

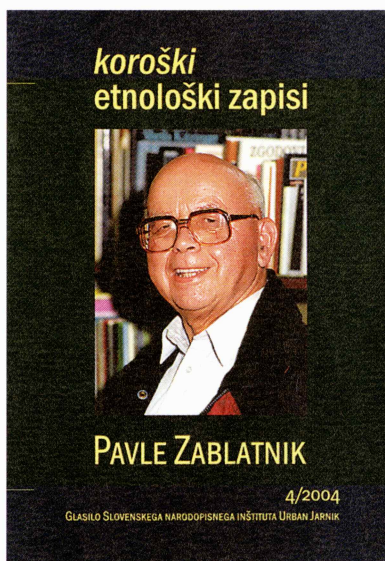
Strokovne vezi, ki jih je gojil dr. Zablatnik do Slovenske akademije znanosti in umetnosti v Ljubljani, in ob tem prijateljske vezi z dr. Ivanom Grafenauerjem, dr. Nikom Kuretom in drugimi, osvetljuje v svojem prispevku dr. Helena Ložar Podlogar. Skupne raziskave so bile usmerjene v intenzivno odkrivanje Drabosnjakovih iger, v raziskave ziljskega stehvanja, posebej pa je bilo pomembno tudi filmsko in zvočno dokumentiranje še živih ljudskih običajev na Koroškem za radijske oddaje in za raziskovalno delo.

Spominu na dr. Zablatnika posveča dr. Zinka Zorko svoj raziskovalni članek o podjunskega govora Strojne na Koroškem, saj je prav Zablatnik v svojih slavističnih raziskavah in delu pripravil različne pedagoške seminarje in predavanja z okvirnim naslovom Koroška slovenska narečja, v katerih je prikazoval koroška narečja kot sad tisočletnega zgodovinskega, kulturnega, socialnega in političnega raz-

gami, osebni arhiv (korespondenca in izvirniki objavljenih ali neobjavljenih rokopisov člankov, razprav, predavanj). Njegova obsirna osebna korespondenca pričča, da si je dopisoval kar s 540 dopisovalci z vsega sveta – med njimi so bili velike osebnosti od predsednika vlade na Dunaju prek visokih cerkvenih dostojanstvenikov pa vse do preprostih informatorjev na terenu. V raznih zapisih in šele nastavljenih člankih lahko najdemo podatke tudi iz javnega življenja, političnih razmer, družbenih in socialnih problemov in iz zasebnega življenja. Nadaljnje delo in studije ohranjenega gradiva bodo lahko Zablatnika predstavile kot nenehnega akterja in znanstvenega delavca širokih obzorij.

Njegov slikovni arhiv od fotografij in diapozitivov do filmskih posnetkov je preučil dr. Naško Kriznar. Ugotovil je, da je to gradivo kot "rokopis, ki nam odkriva avtorjevo človeško podobo: kje je hodil, s kom se je družil in kaj se mu je zdelo vredno posebej zabeležiti". Da se je lotil tudi filmske tehnike, kaže njegovo željo in trud, da bi spoznal novo, sodobno vizualno tehnologijo, ki bi jo lahko uporabljal in tako ohranil dokumente o dogodkih in osebah, med katerimi je bival in ki jih je raziskoval.

Med dragocenejšimi prispevki je gotovo Zablatnikova bibliografija, ki jo je izdelal Drago Samec. Zbornik končuje 50 strani dokumentarnega gradiva, ki pa je lahko le ilustracija o Zablatnikovi obsežni zapuščini in hkrati spodbuda, da bo v prihodnje potrebna še veliko dela, če bomo hoteli v celoti in tako, kot si zasluži, predstaviti podobo dr. Pavleta Zablatnika kot človeka, pedagoga, kulturnika, duhovnika in znanstvenika. **V. M.**

voja. Sklop končuje prispevek dr. Marije Makarovič "Zdaj se bom končno lotil ljudske medicine...", kot je dejal Zablatnik nekega pomladnega dne leta 1993, ko je sklenil eno svojih poslednjih predavanj. Vendar je bil to načrt, ki ga ni utegnil uresničiti.

Bogata zapuščina

Tretji sklop člankov je posvečen ostalini dr. Zablatnika tako v neposredni zapuščini v njegovi hiši na Jerbičiji poti 28 v Celovcu kot v povzetku njegovega objavljenega opusa.

Prispevek Majde Fister osvetljuje Zablatnikovo osebno zapuščino, ki jo sestavlja knjižnica z okrog 3.000 knji-

Radio Krka
106.6 MHz